

[Transcript] Dagens Eko / Så radikaliseras killar att attackera svenska skolor

Hallå, det här är den nya nyhetspödden Dagens Eko.

Nu börjar vi.

Isaac, går du att säga vad som är en typisk person som utför en skola-attack?

Det är ofta en ung man som hänger väldigt mycket på nätet och som radikaliserats där.

Det här är Dagens Eko med Robin Olin.

Idag är det radikaliseringsen av unga killar online som kan leda till nya skola-attacker.

Vi befinner oss på videoplattformen Twitch torsdagen 19 augusti 2021.

Strax innan klockan 9 på morgonen startar en ny liveström.

En 15-årig kille filmar sig själv med sin mobil.

I bakgrunden spelas musik.

Han bär murka kläder med små svenska flaggor på, en skidmask och en jälv.

Han har en kniv i högerhandeln.

Och så går han in genom dörrarna till en skola.

I kafeterien passerar några elever och en lärare.

Den manlig läraren säger, du har full mundering på det här.

Strax därefter börjar han skrika.

Han lägger sig på golvet och ropar efter hjälp.

Han håller sig för magen och skriker.

Läraren skadas, men överlever.

15-åringen grips efter några timmar.

På nätforumet Fortran skapas en tråd med rubriken Giga Happening in Sweden.

Febrilaktivitet uppstår.

Tråden översvämma snart av sarkastiska och råa inlägg som både hyllar och häcklar 15-åringen.

Bra fack, svenskar.

Patetiskt försök.

Han är inte vit, därför är det här så kul.

Han har inte ens råd med en kniv. Han har tvungen att göra sin egen.

Han är en jävla oskuld som försöker använda vår rörelse för sin egen identitet.

Det här är så pilsamt. Jag hatar den här killen.

Och experter vana för att de här internetmiljöerna kan bli grogrund för fler skolattacker i Sverige.

Gäst i Isak Santesson reporter på P4 Malmöhus

som tillsammans med Anna Bubenko gjort radioserien Skolattackerna.

Men Isak, vad var det som fick dig och vill jag ge dig in i den här

väldigt obehagliga världen och undersöka just skolattacker i Sverige?

Det var ju nästan svårt att inte göra det.

En skolattack i något så extremt dramatiskt och väldigt ovanligt i Sverige.

Alltså att en elev går in på sin egen skola och försöker möda klasskamrater och lärare.

Och att då sitta och bevaka händelser i skåne och läsa året 21-22

ser inte en, inte två, utan tre, såna här exceptionella händelser.

Det gör ju att det känns väldigt angeläget att börja kolla på varför det här händer och hur de här tre händelserna hänger ihop.

Ja, påminnas, vad är det som händer i skåne under den här tiden?

Allt börjar i augusti 2021.

[Transcript] Dagens Eko / Så radikaliseras killar att attackera svenska skolor

Sedan var anledning av att polisen är på plats vid en högstadieskola i Eslöv efter att den första dagen i skolan på Kjellebergsskolan i Eslöv.

Där är det en 15-årig elev som när skoldagen börjar går in på skolan, går till attack mot en lärare, hugger honom i buken så att han får väldigt allvarliga skador. Några månader senare sker den liknande attack i Krishansta på NTi-gymnasiet.

Det är här i januari då och då är det en vän till den här 15-åringen som begick attentatet i Eslöv som på sin skola på ett ganska liknande sätt går in i ett klassrum,

knivhugger en lärare och sen vänder sig om och hittar den eleven som är närmast och ger sig på honom. Han får bland annat ett livshotande knivhugg i ryggen.

Och sen i mars så på Malmö Latinskola, en stor gymnasieskola, en av ståndets mest kända.

Där är det en elev i trian, en 18-åring, som mer yxa går till attack mot två slump med sitt utvalda lärare

och mördar dem helt enkelt. Erkänner allting och döms senare till livstidsfängelset.

När alltid fruktansvärtner sådana här dåd sker, men det är klart att när det sker på en skola, då går det ju rakt in i hjärtat hos elever, föräldrar, skolpersonal, runt om i hela Sverige.

Det är ju fruktansvärde händelser här. Hur går du till vägen när du då bestämmer dig för att undersöka

vad som ligger bakom att det här har skett? En plats som ju är central såklart är djure, det är ju skolan.

Där allt detta har utspelat sig, det är ju de här korridorerna som de har gått upp och ner i varje dag, i vissa fall flera år.

Jag har faktiskt aldrig varit tajn nu, så det är visst.

Men det är ju bara egentligen en liten del om man ska försöka förstå vad som pågår in i skallen på de här tre unga männen.

Och för att förstå det så måste man verkligen blicka till internet.

Många experter pekar till just internetforum som platser där en slags radikalisering av de här unga männen sker.

Det är form som 4chan, till exempel, som är ett anonymt diskussionsforum där folk postar saker som har med aktualiteter och görar och diskuterar det.

Att det är helt anonymt och väldigt omodererat har gjort att många verkar dra oss dit för att det är en plats av nästan extrem yttrandefrihet.

Det är statistiskt bevisat att kvinnor föredrar män med lågt IQ.

-Sit förelig mot dödsta. -Jag vaccinerade mina föräldrar förra året så jag skulle kunna ta över huset. Nu är de friska än någonsin. Fuck!

Det räcker inte med bara ett forum för att förvandla en helt vanlig person till en massmödande terrorist.

Men det har blivit en plats där nya typer av konspiratoriska och högerextrema tankar florerar.

Det finns ingen gräns på vad man kan förlöja eller driva med eller hylla.

Kan du ge exempel? Vad kan det vara?

Om vi ska ta den första gärningsmannen, 15 år inne i Eslöv, en bild som jag har sett, honomdelat till exempel.

Det är en referens till ett terrordåd som gick i den nya selenska staden Christchurch 2019.

Unprecedented är hur polisen beskriver den här attacken.

Skån är död, som två mosklar har tagit den för frida siffror.

Moske-skjutningar där över 50 personer dödades.

Folk har rann för sina liv, men många har inte gjort det.

Då är det en bild av den här gärningsmannen där han har klippts ihop så att det ser ut som en helgåndbild.

Den här speciella typen av estetik, där han håller ett automatvapen i henne handen.

Och sitt konspiratoriska högerextrema manifest i sitt andra.

Den här bilden kunde man också i utskrivet för mat hitta i hans ficka.

När han begick dådet på Källbergskolan i Eslöv.

Mannen som begick dådet i Kristiansta har också haft ett namn på sociala medier som syftar till Christchurch-gärningsmannen som ett helgånd.

Det är en person som generellt har extremt hög status i de här fororna.

Så de här svenska unga killarna har på något sätt blivit inspirerade på internet av en högerextrema massmördare på andra sidan jorden?

Ja, det finns nog egentligen inget annat sätt att förstå det på.

Vissa experter jag har pratat med kallar det här till och med för en subkultur fullt med interna referenser, internskämt.

Det finns mode ideal, de kallar sig för columnbiners och det är en referens till den här en av de första kända skolskjutningarna i USA 1999.

Amid the gunshots and bomb blasts, hundreds of students ran for their lives, stalked in their own school by two of their own classmates who went on a rampage.

They were shooting anyone of color wearing a white hat or played a sport and they didn't care who it was and it was all at close range.

Screaming after they shoot up something they'd go, whooo!

Det är fruktansvärt svårt att förstå hur man skulle vilja kalla sig själv efter ett blodigt attentat mot skolelever.

Ja, men tveklare så är det så att de här forumen finns ju som en plats där man kan gå för att få uppmuntran till att göra ett dård.

Man kan också få en bild av vilket sätt dårderna ska se ut på, man kan få ett modus på de här platserna.

Väldigt många massskjutningar, terrodåd som har skett världen över, har sedan kunnat härledas tillbaka till just de här forumen.

Och när det gäller de unga män som är beredda och går från ett sånt här forum ut i verkligheten och begår av våldståd.

Går du att se några samband där, hur det går till?

I efterhand så är sambandet ofta ganska tydligt. Det man kan se är att de unga män som kanske har det lite socialt svårt, som kanske inte riktigt passar in.

Kanske uppfattas som lite av enstöringar och som för någon anledning får för sig att de vill begå den här typen av dård.

Det är när de har bestämt sig för detta som man allt mer börjar se den här överdrivna fascinationen för våld och för vapen och för våldsideologier.

Man börjar isolera sig, antingen att man slutar gå till skolan eller att man blir mer stängd som person.

Och sen i många fall så verkar det som vi har sett här i skånet tre gånger hända.

Sen händer det också att man faktiskt stoppar de här dårderna i tid.

[Transcript] Dagens Eko / Så radikaliseras killar att attackera svenska skolor

Polisen i skånet säger att man har gjort det. Sedan attacken på Malmö Latin har man menar man fått in tips om nya individer varje vecka.

Och i flera fall säger man att man faktiskt har lyckats stoppa nya attacker för att hända.

Så det hade kunnat vara ännu värre?

Ja, om man ska tro det polisen säger.

En vanlig dag förvandlas plötsligt till en chaotisk matrum.

Bilder på en insatsstyrka som går mot en byggnad, blå ljus.

Ska du detta kunna hända på en plats där du befinner dig?

En satellitkarta zoomar in på Sandy Hook i USA där 26 personer dör i en skolskjutning 2012.

En attack varare i snitt 15 minuter.

Sen zoomar kartan in på Sverige, Trollhättan, där tre dör och två skadas i ett skoldåd 2015.

Studier visar att mental förberedelse korta din reaktionstyp och gör att du kan agera snabbare.

In för detta.

Det här är en film från säkerhetsbolaget Two Secure.

Ett av flera som nu erbjuder kurser i hur man ska hantera en skolattack.

Ja, Isak ger det så att skolor i Sverige förbereder sig på hur man ska hantera sådana här dåd nu.

Ja, framförallt så är någonting som blir allt vanligare.

Det som kallas PDV-utbildningar, alltså utbildningar i hur man hanterar pågående, dödligt våld.

Det handlar ju helt enkelt om att träna, just nu är det framförallt skolpersonal på hur man ska agera om någon.

Helt enkelt komma in på deras skola under en lektion eller under en matrast och slumpmässigt, uskyldningslöst försöker döda folk.

Hur tränar man på det då?

Det kan vara allt ifrån att man som lärare lär sig identifiera hotfulla personer.

Alltså hur man kan se på folk innan de begår ett dåd.

Vilka varningstecken man ska vara extra uppmärksam på.

Men de mest konkreta sakerna handlar ju om att man får lära sig hur man flyr från fara, hur man stänger in sig i ett klassrum.

Hur man använder stolar och bord för att barkadera sig.

Och sen hur man övermannar en gärningsmann och hur man stoppar en blödning på en kollega eller något sånt där.

Det är väldigt handfasta råder man får.

Vilket då, om jag förstår rätt, samtidigt blir det en möjlighet för företag att sälja de här tjänsterna och så?

Ja, vissa skolor har ju egna utbildare, men man kan inte säga något annat än att den här typen av utbildningar har blivit vanligare.

Flera företag som vi har ringt runt till har bekräftat att det är fler som vill ha den här typen av utbildningar.

Så det är ju en marknad som blir större.

Och vad är det mer konkret som förändras på skolorna då?

Än så länge så är det lite olika.

Vissa sätt som säkert ökas på är att man börjar ha läsbara dörrar, att ingången till en skola är inte per definition i öppen.

Och att klassrum går att låsa. Sen kan det handla om kameraövervakning och om larmknappar.

[Transcript] Dagens Eko / Så radikaliseras killar att attackera svenska skolor

Det prår ju faktiskt en utredning tillsatt av förra regeringen om hur man ska hitta mer enhetliga plan för att öka säkerheten på skolor.

Den har inte kommit fram något konkret än.

Det är ju lätt att förstå varför man på skolor vill öka säkerheten, men samtidigt tänker jag att man skulle önska att barnen slappleva och gå i skolan i en sådan miljö.

Och det är ju en ganska kontroversiell fråga här, huruvida man faktiskt ska börja träna barn, utredaren Jonas Trolle, som driver den här utredningen åt regeringen, har ju sagt att han personligen tror att det kan vara en bra idé att faktiskt börja träna även barn i hur man ska hantera en sådan här situation.

Finns det någon kritik mot det då, att gå den här vägen?

Ja, om man lyfter blicken lite från Sverige och istället kollar på det landet som nog för många är synonymt med den här typen av attacker, alltså USA, så är det en väldigt mycket mer levande diskussion där.

Dels så är det ju ett land som är mer om otroligt mycket fler av den här typen av attacker och de är också väldigt mycket dödligare ofta.

Och det är också ett land som har en mycket mer utvecklad säkerhetskultur på sina skolor.

Det är inte ovanligt med skottsäkra dörrar och skottsäkra fönster till klassrum.

Det är inte ovanligt med larmbågar som piper om någon har med sig tunga metallföremål.

Det finns skolor som tvingar elever ha genomskinliga ryggsäckar.

Och så finns det till och med stater i USA som faktiskt tillåter lärare att bära vapen i tjänst.

Och med detta så har det också kommit en diskussion med folk som är väldigt kritiska mot den här utvecklingen.

De pratar om, finns en term som heter prisonisation of schools.

Men helt enkelt menar att den säkerhetskulturen som finns på amerikanska skolor gör att skolbyggnaden börjar likna en fängelsanstalt helt enkelt.

Och det finns de som är väldigt kritiska mot detta och menar att om man konstant påminner elever om att skolan är en farlig plats.

Samtidigt som man på ett sätt misstänkliggör dem som potentiella massmödare, så menar man att det här går väldigt dåligt ihop med mjukare förebyggande åtgärder som elevhälsa.

Det kanske inte sitter just här.

Jag var tillbaks på Malmö Latinskola och pratade med rektorn där.

Ungefär ett år efter att två av hans lärare kollegor mördats.

Han var väldigt tydlig med en sak.

Någonting jag tänker man borde stället fokusera på är att ha en så trivsamt miljö som möjligt i skolan.

Även om han har varit med om en rektors kanske absolut värsta mardröm så höll han stenhårt fast vid att han inte tror att allt för överdriven säkerhetskultur är vägen framåt.

Han säger att han tror att om man ska hindra elever från att begå den här typen av fruktansvärda brott mot sina egna skolor, då ska man få eleverna att känna sig trygga, välkomnande och inkluderande.

Så att man helt enkelt lämnar skolan med läjande på läpparna, man går till skolan med läjande på läpparna.

För trivs du så pass mycket på din arbetsplats eller i det här fallet där du gör dig i skola så har jag svårt att förstå att man skulle vilja göra någonting fasansfullt där.

[Transcript] Dagens Eko / Så radikaliseras killar att attackera svenska skolor

Och när det gäller de här internetforummen då som verkar fungera åt andra hållet som en plats som riskerar att radikaliserade här unga män, vad gör man för att försöka stoppa det?

Det här är ju internationella forum så det är ju svårt att göra något åter på vissa sätt. Man kan ju säga det att från till exempel Totalförsvarets forskningsinstitut FHI så ser man ju till att hålla stenkoll på vad som händer på de här forumen.

Från FHI-sida så säger man ju att det här är en ny form av terrorism som nu finns också i Sverige och därför är det viktigt att hålla koll på hur den utvecklar sig.

Tack Isaac.

Tack.

Och det var allt från Dagens Eko. Vi hörs igen i morgon.

Programledare var Robin Olin och gäst Isaac Santesson. Producerade Jordi Karl Kadhammar och Kim Hesseus.

Möjla oss gärna på dagens Eko att Sverigesradio.se och missa inte p-ed-serien Skolatackerna. Den hittar du också i appen Sveriges Radio Play.